

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

27 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Ireneusz Kunicki

SSN Piotr Telusiewicz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 marca 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku [...] spółki akcyjnej w [...]
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 23 maja 2022 r., VI ACa 596/21,
w sprawie z powództwa M. Ś.
przeciwko Bankowi [...] spółce akcyjnej w [...]
o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o ustalenie i zapłatę,

oddala skargę kasacyjną.

Ireneusz Kunicki

Małgorzata Manowska

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 maja 2021 r., Sąd Okręgowy w Warszawie, ustalił, że umowa kredytu hipotecznego z 10 października 2005 r., zawarta pomiędzy M. Ś. a Bankiem [...] spółką akcyjną w [...] jest nieważna (pkt I); zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 194 731,98 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres

od 6 lutego 2019 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 8 601,05 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 26 marca 2020 r. do dnia zapłaty (pkt II); oddalił powództwo główne o zapłatę w pozostałym zakresie (pkt III); orzekł o kosztach postępowania (pkt IV).

Wyrokiem z 23 maja 2022 r., Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim częściowo, tj. w ten sposób, że oddalił żądanie zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 194 731,98 zł za okres od 6 lutego 2019 r. do 5 maja 2022 r. oraz od kwoty 8 601,05 CHF za okres od 26 marca 2020 r. do 5 maja 2022 r. (pkt 1); oddalił apelację w pozostałej części (pkt 2); orzekł o kosztach postępowania (pkt 3).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Jedynie uzasadniając uwzględnienie apelacji w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach Sąd odwoławczy opowiedział się za stanowiskiem, zgodnie z którym wymagalność roszczenia konsumenta o zwrot świadczenia z powodu nieważności umowy wiązać należy z jednoznaczną deklaracją konsumenta co do losów umowy i dotarcia tej wiedzy do banku. Dopiero po złożeniu takiego oświadczenia, jego dojścia do wiadomości banku i upływie terminu niezwłoczności, bank pozostawał w opóźnieniu skutkującym obowiązkiem zapłaty odsetek.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając ten wyrok w części, tj. w punktach 2 i 3, w oparciu o zarzuty naruszenia: art. 385¹ § 1 k.c. i art. 111 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo bankowe; art. 58 § 1 w zw. z art. 353¹ k.c., art. 385¹ § 2 k.c., art. 69 ust. 1 ustawy - Prawo bankowe; art. 58 § 3 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., art. 58 § 1 k.c., art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i art. 353¹ k.c.; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 58 § 1 k.c., art. 58 § 3 w zw. z art. 58 § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz art. 69 ust. 1 i 3 ustawy - Prawo bankowe; art. 358 § 1 i 2 w zw. z art. 65 § 2 k.c. oraz art. 41 ustawy - Prawo wekslowe w zw. z art. 65 § 2 k.c.; art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c.; art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części,

tj. w punktach 2 i 3 oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała oddaleniu ze względu na niezasadność podniesionych w niej zarzutów.

W odniesieniu do stanowiska skarżącego, kwestionującego uznanie klauzul waloryzacyjnych spornej umowy kredytowej za niedozwolone, zwrócić należy uwagę na utrwalony pogląd orzecznictwa dotyczący tego zagadnienia. Klauzule umowy kredytowej, odsyłające do kursu waluty określonej jednostronnie przez bank, bez sprecyzowania wysokości tego kursu i w sposób pozostający poza kontrolą konsumenta, są uznawane za postanowienia niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ kształtują prawa i obowiązki kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (m.in. wyroki SN: z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020 r. Nr 7-8, poz. 64; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134). Pogląd ten należy odnieść w całości również do kwestionowanych w przedmiotowej sprawie postanowień ust. 2 pkt 2 i 4 Załącznika nr 7 do umowy kredytowej. Nie ulega wątpliwości, że w wymienionych postanowieniach kurs waluty, stanowiący podstawę ustalenia wysokości świadczeń stron, określony został przez odwołanie do tabeli kursów CHF, ustalanej jednostronnie przez pozwanego. Jednocześnie sposób dokonywania tych ustaleń nie został w umowie określony. W konsekwencji brak jest podstaw do dokonania oceny abuzywności przedmiotowych postanowień w sposób odbiegający od rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego.

Zakwalifikowania spornych postanowień umowy jako abuzywnych nie wyłącza również art. 111 ust. 1 pkt 4 ustawy - Prawo bankowe, zgodnie z którym bank

obowiązany jest ogłaszać w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny, stosowane kursy walutowe. W orzecznictwie trafnie wskazano, że powołany przepis przewiduje jedynie ogólny obowiązek informacyjny banków i nie stanowi żadnej przeszkody do badania przez Sąd abuzywności postanowień zawartej umowy (postanowienia SN: z 4 sierpnia 2025 r., I CSK 1589/25; z 25 czerwca 2025 r., I CSK 1026/25).

W orzecznictwie wyjaśniono również, że oceny niedozwolonego charakteru postanowień umowy dokonuje się według chwili jej zawarcia (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019 nr 1, poz. 2). W szczególności, wbrew twierdzeniom skarżącego, dla zakwalifikowania spornych postanowień waloryzacyjnych jako abuzywnych bez znaczenia pozostaje późniejsze zawarcie przez strony aneksu do umowy kredytowej (m.in. wyroki SN: z 22 października 2025 r., II CSKP 868/23; z 30 maja 2025 r., II CSKP 801/23; z 15 maja 2025 r., II CSKP 398/23; z 10 kwietnia 2025 r., II CSKP 271/24; z 11 grudnia 2024 r., II CSKP 418/23).

Przy ocenie skutków zamieszczenia klauzul abuzywnych powyższego rodzaju w spornej umowie kredytowej, odwołać się należy do uchwały składu pełnego składu Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Powyższa uchwała ma moc zasady prawnej, wiążącej Sąd Najwyższy również w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę (art. 87 § 1 u.SN). Według pkt 1 powołanej uchwały w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Z kolei w myśl pkt 2 - w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Za niezasadne należy tym samym uznać zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące możliwości utrzymania spornej umowy w mocy jako kredytu waloryzowanego kursem CHF, ustalonym w sposób inny od wskazanego w umowie. W szczególności, wbrew stanowisku skarżącego, w orzecznictwie odrzucono możliwość zastąpienia kursu

określonego w tabeli banku kursem ustalonym poprzez odwołanie się do średniego kursu NBP w oparciu o treść art. 358 § 2 k.c. (m.in. wyroki SN: z 9 lipca 2024 r., II CSKP 249/24; z 7 maja 2024 r., II CSKP 892/23; 27 marca 2024 r., II CSKP 1258/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 775/22; z 24 stycznia 2023 r., II CSKP 303/22) lub art. 41 Prawa wekslowego (m.in. wyroki SN: z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 395/22).

W konsekwencji, jako trafne ocenić należy rozstrzygnięcie, zgodnie z którym przedmiotowa umowa kredytowa jest bezwzględnie nieważna i nie skutkowała powstaniem między powodem a pozwanym zobowiązania umownego, a świadczenia mające stanowić wykonanie tego zobowiązania są nienależne i podlegają zwrotowi.

Niezasadny okazał się również zarzut dotyczący skutków nieważności umowy kredytowej w odniesieniu do obowiązku zwrotu przez obie strony spełnionych świadczeń. Skarżący podnosi, że Sąd Apelacyjny błędnie opowiedział się za teorią dwóch kondykcji - według której obu stronom przysługują roszczenia o zwrot spełnionych świadczeń, zamiast teorii salda - według której powstaje tylko jedno roszczenie na kwotę odpowiadającą różnicy między wysokością spełnionych świadczeń, przysługujące tej stronie, która świadczyła więcej.

Powyższe zagadnienie również zostało rozstrzygnięte powołaną uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118). W punkcie 3 uchwały Sąd Najwyższy przyjął, że: „Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.” Również w zakresie cytowanego punktu, motywy uchwały, wyrażone w jej uzasadnieniu, należy uznać za aktualne. Największe znaczenie wśród nich wydaje się mieć argument natury dogmatycznej, zgodnie z którym w razie uznania, że umowa stanowiąca faktyczną podstawę obu świadczeń nie wiąże, świadczenia te muszą być potraktowane jako niezależne od siebie zdarzenia prawne, wywołujące powstanie odrębnych stosunków prawnych mających źródło w bezpodstawnym wzbogaceniu bezpodstawnego wzbogacenia (nienależnym świadczeniu). W polskim systemie prawnym nie ma zaś

zasady automatycznego umorzenia przeciwnych wierzytelności, które przysługują dwóm podmiotom wobec siebie z różnych stosunków prawnych (wyrok SN z 5 września 2025 r., II CSKP 550/24).

Jako niezasadny ocenić należało również zarzut naruszenia art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez brak zawieszenia postępowania do czasu zakończenia postępowania o sygn. akt III CZP 11/21. Postępowanie toczące się pod wymienioną sygnaturą zostało zakończone wydaniem wspomnianej wyżej uchwały pełnego składu Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), a treść rozstrzygnięcia odpowiada stanowisku przyjętemu przez Sąd Apelacyjny, odmiennemu od poglądów leżących u podstaw skargi kasacyjnej. Tym samym, nie można przyjąć, aby zarzucane przez skarżącego naruszenie przepisów postępowania mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, bowiem nawet w razie zawieszenia postępowania do czasu podjęcia wymienionej uchwały, rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z jej treścią, nie skutkowałoby dokonaniem przez Sąd Apelacyjny odmiennej oceny prawnej na korzyść pozwanego.

Uwzględniając przywołaną argumentację, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

[a.ł.]

Ireneusz Kunicki

Małgorzata Manowska

Piotr Telusiewicz